

Az eljövendő Fiú

Időpont: 1931. szeptember 11.

Alapige: 22. zsoltár

Az éneklőmesternek az ajjelethassakhar szerint; Dávid zsoltára.

Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engemet? Távol van megtartásomtól jajgatásomnak szava. Én Istenem, kiáltok nappal, de nem hallgatsz meg; éjjel is és nincs nyugodalmam. Pedig te szent vagy, aki Izráel dicséretei között lakozol. Benned bíztak atyáink; bíztak és te megszabadítottad őket. Hozzád kiáltottak és megmenekültek; benned bíztak és nem szégyenültek meg.

De én féreg vagyok s nem férfiú; embereknek csúfja és a nép útálata. Akik engem látnak, mind csúfalkodnak rajtam, félrehúzzák ajkaikat és hajtogatják fejüket: Az Úrra bízta magát, mentse meg őt; szabadítsa meg őt, hiszen gyönyörködött benne! Mert te hoztál ki engem az anyám méhéből, és biztattál engem anyámnak emlőin. Születésem óta a te gondod voltam; anyám méhétől fogva te voltál Istenem. Ne légy messze tőlem, mert közel a nyomorúság, és nincs, aki segítsen. Tulkok sokasága kerített be engem, körülfogtak engem Básán bikái. Feltátották rám szájokat, mint a ragadozó és ordító oroszlán. Mint a víz, úgy kiöntettem; csontjaim mind széthullottak; szívem olyan lett, mint a viasz, megolvadt belső részeim között. Erőm kiszáradt, mint cserép, nyelvem ínyemhez tapadt, és a halál porába fektetsz engemet. Mert ebek vettek körül engem, a gonoszok serege körülfogott; átlukasztották kezeimet és lábaimat. Megszámlálhatnám minden csontomat, ők pedig csak néznek s bámulnak rám. Megosztoznak ruháimon, és köntösömrre sorsot vetnek.

De te, Uram, ne légy messze tőlem; én erősségem, siess segítségemre. Szabadítsd meg lelkemet a kardtól, s az én egyetlenemet a kutyák körmeiből. Ments meg engem az oroszlán torkából, és a bivalyok szarvai közül hallgass meg engem. Hadd hirdessem nevedet atyámfiainak, és dicsérjelek téged a gyülekezetben. Ti, akik féltitek az Urat, dicsérjétek őt! Jákób minden ivadékai dicsőítsék őt, és féljétek őt Izráel minden magzata! Mert nem veti meg és nem utálja meg a szegény nyomorúságát; és nem rejti el az ő orcáját előle, és mikor kiált hozzá, meghallgatja. Felőled lesz dicséretem a nagy gyülekezetben. Az én fogadásaimat megadom azok előtt, akik félik őt. Esznek a nyomorultak és megelégesznek, dicsérik az Urat, akik őt keresik. Éljen szívetek örökké! Megemlékeznek és megtérnek az Úrhoz a föld minden határai, és leborul előtted a pogányok minden nemzetsége. Mert az Úr a királyi hatalom, uralkodik a pogányokon is. Esznek és leborulnak a föld gazdagai mind; ő előtte hajtanak térdet, akik a porba hullanak, és aki életben nem tarthatja lelkét. Őt szolgálják a fiak, az Úrról beszélnek az utódoknak. Eljönnek s hirdetik az ő igazságát az ő utánok való népnek, hogy ezt cselekedte!

A 22 zsoltárt két félreértés szokta helytelen megvilágításba helyezni. Az egyik félreértés azok részéről történik, akik csak történelmi szempontból tudják értékelni. Ezek csak a Dávid zsoltárát látják benne, s gyönyörűen ki tudják magyarázni minden titokzatos mondatát a Dávid helyzetéből. A másik félreértés azok részéről éri, akik csak teológiai szempontból tudják értékelni. Ezek éppen az ellenkező hibába esnek bele. Csak Krisztus zsoltárát látják benne. Ezt a zsoltárt – mondják – Krisztus írta. Dávid csak az íródeákja volt. Eszköz, akivel megfogatta a pennát, és lediktálta neki gondolatait. És szépen eltüntettek minden olyan mondatot, mely a történelemre vonatkozik, és gyönyörűen beállítják az egész zsoltárt, mint Krisztus proféciáját.

Az igazság az, hogy ez a zsoltár Dávidé és Krisztusé.

* * *

Mit jelentett ez a zsoltár Dávidnak?

Rajzoljuk meg először is azt a helyzetet, amelyben ez a zsoltár valószínűleg keletkezett. Ezt a zsoltárt nem palotában írták. Ez a zsoltár a nyomorúságban keletkezett. Nem a körülrajongott, koronás király írta, hanem az elhagyott Dávid. Dávidot abban az időben sok minden elhagyta. Elhagyta a királyi korona, amit Isten ígért neki, amiért mindent feláldozott, s ami oly hosszú várakozás után került Saul halálával a fejére. És elhagyta a gyermeke. Koronáját nem ellenség verte le fejről, hanem a fia, saját édes gyermeke – Absolon –, aki pártot ütött ellene. Elhagyatottságát, nyomorúságát növelte az a mód, amellyel ezt Absolon tette. Nem azt mondta: „Nézd, apám, öreg vagy már, add nekem át a trónt”. Nem volt benne bátorság, hogy odaálljon apja elé: „Nekem most kell a trón, nem pedig akkor, amikor öreg leszek”. Nem volt annyi bátorsága, mint a tékozló fiúnak, aki követelni merete az örökséget. Így is fájtna atyjának, de bizonytalán mégsem annyira, mint az az alattomoság, mellyel gyalázta édesapját, rágalmat terjesztett felőle és mikor elfordította tőle a nép szívét, sereggel támadott ellene. És elhagyta Dávidot nemcsak a fia, de népe is, mely hitelt adott a gonosz fiú rágalmainak. 2Sám 16-ban van elmondva egy szomorú részlete a nép elfordulásának. Mikor Dávid búcsúzik a királyi palotától, és lent menekül már a völgyben, jön vele szemben egy Semei nevű ember, és elkezdti őt kövel hajigálni, és így szidalmazza: „*Eredj, eredj, te vérszopó és istentelen ember*”. S Dávid a trónfosztott, szidalmazott, elhagyott ember megy csendesen a bujdosás útján. Hullanak rá a kövek meg a szitkok, ő pedig megy, mint akinek már úgymint mindene elveszett. És mikor Efraim erdeje mellett ki kellett adnia másnapra a parancsot az összeütközésre, lelkét megtölti valami borzasztó sejtelen, hogy örökre el fogja őt hagyni Absolon, hogy soha többé nem tudja átölelni és megcsókolni gonosz fiát, akit mégis annyira szeretett. És akkor írja, azon a szomorú napon, a 22. zsoltárt.

Ez a zsoltár egy csatatér. Borzalmasabb harc folyik benne, mint ami ott folyt le Efraim mezején. Dávid harcol benne Istennel s önmagával Istenért. Ki akarja harcolni magának azt a hitet, hogy „*Az Úr a királyi hatalom, uralkodik a pogányokon is.*”

Nem könnyű Dávidnak ezt az Istenbe vetett nyugodalmat hitet kiharcolnia. Dávidnak súlyos problémája az, hogy tényleg az Úr-e a hatalom? „Ő választott engem királynak. Nekem ígérte, nekem adta a trónt és most elveszik tőlem. Megengedte, hogy elvegyék tőlem. Hát Isten nem tudja keresztül vinni akaratát? Hát Absolon erősebb, mint Isten?” Ilyen gondolatok gyötörhették őt. És nehéz lehetett neki kiharcolni a nyugodalmat azért is, mert nem tartozik azok közé az emberek közé, akik könnyen túl tudják tenni magukat ilyen kérdéseken. Hogyan beszél a maga nyomorúságáról: „féreg vagyok, emberek csúfja, nép utálata”. (7. vers) És hogyan beszél ellenségeiről? Egész sereg állatnevet sorakoztat fel a megbélyegzésükre: tulkok, bikák, oroslánok, ebek, kutyák, bivalyok. Nem tud elég kemény szavakat találni, mikor róluk beszél. Ó, ez az ember nem hajlamos a megnyugvásra, hanem olyan valaki, akinek ereiben szenvedélyes vér tombol és mégis el tudja végül mondani: „*Az Úr a királyi hatalom, uralkodik a pogányokon is*”.

Ezt a meggyőződést mutatja már az első vers is: „*Én istenem, én Istenem, miért hagytál el engemet?*” Ebben a versben már bizonyos kiharcolt meggyőződés van: Az Isten hagyott el. Nem a koronám, nem a népem, nem a fiam, az Isten. Ezt mutatja az is, hogy mikor Semei szidalmazza, s egyik vitéze azt mondja a királynak: „Hogyan szidalmazhatja ez a holt eb az én uramat?”, Dávid lecsendesíti őt: Hadd szidalmazzon, mert az Úr mondotta neki: Szidalmazd Dávidot, és ki mondhatja neki: „Miért míveled ezt?” Ebben benne van az a hite, hogy minden Istentől jön, a szidalmazás, a detronizálás, a lázadás, a menekülés is. Ó, milyen csodálatos diadalt arat Dávid saját maga felett, mikor kivívja a maga számára azt a hitet, hogy nincsen olyan rossz, mit nem Isten kezéből kellene venni.

Dávid ebben a zsoltárban egy másik meggyőződést is kiharcol magának: „Isten szeret engem.” Ez is igen súlyos problémája Dávidnak. Hát ha szeret, miért hívott ki a nyugodalmas pásztoréletből, hogy világéletemben üldözött legyek, s gonosz emberek nyelvüket köszörüljék énrajtam? Hát ha szeret, miért nem kapok feleletet imáimra? „*Kiáltok nappal, de nem hallgatsz meg, éjjel is és nincs nyugalmam.*” (2. vers)

Dávid mégis kiharcolja diadalát. Azt mondja a 11. versben: „*Születésem óta a te gondod voltam, anyám méhétől fogva te voltál Istenem*”. Figyeld meg, hogyan próbálja megmenteni azt a hitét, hogy Isten szereti őt. Vissza akar emlékezni a jó időkre. Nem akarja látni azt, ami most van. Behunyja a szemét, hogy ne lássa, hogy nincs már körülötte királyi palota márványoszlopa, egy-két ember lézeng csupán már mellette, hogy a fia is elhagyta. „Dávid vagyok, kicsiny gyermek, akit te szeretted, és látom, hogy te voltál, ki annyiszor megoltalmaztál engem. A te gondod voltam.” Menekül múltjának emlékeihez, Istennek megtapasztalt szeretetéhez és jóságához, hogy kivívja magának e jelen nyomorúságában is a hitet: Szeret engem az Isten!

Azután nemcsak saját emlékeihez, hanem a történelem emlékeihez is menekül. „*Benned bíztak atyáink... és nem szégyenültek meg.*” Nem akarja látni, hogy most mi történik népével, hanem visszanéz, hogyan vezette Isten népét Kánaán felé. És kivívja a diadalt, mely a múlt emlékeinek fundamentumán épül fel. Nem azt mondja, amit a hitetlen, panaszkodó ember: „Te Isten!...”, hanem azt mondja: „*Én Istenem, én Istenem*”. Ha nem törődsz is velem, én mégis így hívlak: „*én Istenem! Ha elhagysz is, én mégsem hagylak el*”. Ez a kiáltás odamenekülés Istenhez. Rohan Isten után. „*Ne hagyj el, Uram, te szeretted, a te gondod voltam mindig, nem engedlek el, ó, ne hagyj el engem!*”

Dávid ezen a harctéren még egy harmadik meggyőződést is kivív magának, azt, hogy Isten diadalmaskodik. Nézzétek meg a zsoltár végét, hogyan csendül fel benne a megdönthetetlen meggyőződés: Isten diadalmaskodik. „*Most én féreg vagyok, embernek csúfja, mint ebet vesznek körül, de ti, akik félitek az Urat, dicsérjétek Őt, mert az Úré a királyi hatalom!*”

Néha nagyon nehéz kivívni azt a hitet, hogy a diadal az Úré. Nem mindig könnyű elimádkozni, „*mert tied az ország, a hatalom és a dicsőség*”. Dávid azonban, mikor minden elhagyta, azt tudja mondani: „*Az Úr uralkodik, övé a diadal! Dicsérlek téged!*”

Látjátok, milyen sokat jelentett Dávid számára a 22. zsoltár!

* * *

Mit jelentett ez a zsoltár Isten számára?

Írja Dávid a 22. zsoltárt, és amíg írja, belekerül az ihletettség állapotába. Öntudatlanul felülemelkedik az adott körülményeken, és ajka tolmácsolójává válik Isten akaratának. Figyeld meg így ezt a zsoltárt, és elfelejted egyszerre az Efraim mezején lúdtollal író detronizált királyt, és magad előtt látod a golgotai kereszten a töviskoronás királyt, aki így kiált fel: „*Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engemet? ... Akik engem látnak, mind csúfokodnak rajtam, félrehúzzák ajkaikat és hajtogatják fejüket: Az Úrra bízta magát, mentse meg őt!... Átlyukasztották kezeimet és lábaimat. Megszámlálhatnám minden csontomat, ők pedig csak néznek és bámúlnak reám. Megosztognak ruháimon, és köntösömre sorsot vetnek.*” /8., 9., 17-19. vers/ Ki mondja mindezt? Dávid? Nem. Ezt Isten üzeni. Míg Dávid írta, mit jelenthetett ezeknek a gondolatoknak megszületése Isten számára?

Ez a zsoltár Isten gyónása. Nagy titkáról, a váltságról beszél benne. Isten titkolódzó Isten ugyan, de ezzel úgy tele van a lelke, hogy nem tud hallgatni róla.

Ez a zsoltár Isten felháborodása. Míg Dávid írja, Isten látja Fiát, amint ott függ a kereszten, és a legborzalmasabb kínok között felsikolt nagypéntek sötétségében: „*Én Istenem, én Istenem*” (Mt 27,46). És mikor írja Dávid: „*Én féreg vagyok, nem férfiú, emberek csúfja és utálata*”, látja, hogy a kereszt körül állók hogy csúfolják, hogy öltögetik rá nyelvüket: „*Ha Isten fia vagy, szállj le a keresztről*” (Mt 27,40). És amint azt írja Dávid: „*Nyelvem az ínyemhez tapadt*”, hallja távolból, amint egyszer a fia fog felsóhajtani kicserepedett ajakkal: „*Szomjúhozom!*” (Jn 19,28). És amint írja Dávid: „*Átlyukasztották kezeimet és lábaimat*” – hallja Isten, amint felemeli a porkoláb a hatalmas kalapácsot, amint rázuhan a kalapács Jézus kezére, lábára, amint ropognak a csontok... És amint Dávid írja: „*Megszámlálhatnám minden csontomat, ők pedig csak néznek és bámulnak rám*”, Isten látja függni fiát a kereszten, és látja a kíváncsi csöcseléket a kereszt tövében, amint látványosságot csinál a váltságahalálból. (Lk 23,35) Felforr ereiben a vér, amint írja Dávid: „*Megosztoznak ruháimon, és köntösömre sorsot vetnek*”, látja, hogy a kereszt alatt katonák kockáznak, hogy kié legyen varratlan köntöse, melyet a szeretet készített számára, s amelyhez boldog volt, ha valaki hozzáérhetett. (Jn 19,23–24).

Ez a zsoltár azonban Isten diadala is. Mikor mindez elvonul Isten szemei előtt, azt mondja: „*Én mindezek dacára mégis küldelek, fiam, a keresztre. Eredj, váltsd meg a világot!*” S míg Dávid írja: „*Leborul előtted a pogányok minden nemzetsége*”, Isten látja az első pünkösdot. Látja, amint 3000 ember kétségbeesetten kiált fel: „*Mit cselekedjünk?*”. Aztán lát egy poros embert, Pál apostolt, aki országúton, börtönben, rablók között hirdeti, hogy Krisztus mindenkié, a pogányoké is, teértd is meghalt, s ekkor arca felragyog, mint égen eső után a szivárvány: „*Enyém a diadal. Fiam, neked fogok adni minden hatalmat földön és égen, és meghajol előtted minden térd, és vallani fogja minden ajak, hogy te, töviskoronás Jézus, emberek csúfja és utálata, te vagy az Úr!*”

* * *

Mit jelent ez a zsoltár Krisztus számára?

Ez Krisztus kedvenc zsoltára. Tudjuk, hogy legtöbbet ebből a zsoltárból idéz. Kívülről tudta. A kereszten is ebből idéz, legborzalmasabb fájdalmai között ez az imádsága. Az idézetek sokasága és ideje mellett mutatja még valami más is, hogy nagyon közel volt szívéhez ez a zsoltár. Az eredetiben héberül van: „*Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engemet?*”. Jézus azonban anyanyelvén idézi a kereszten: „*Éli, Éli lama sabaktáni*”. Azon a nyelven, amelyen imádkozott, amelyen mint kisgyermek az édesanyjával beszélt. Érzed-e, hogy az idézésbeli pontatlanság bizonyítja legjobban, hogy mennyire vérévé vált ez a zsoltár Jézusnak? Azon a nyelven idézi, melyen az ember legbensőbb gondolatait szokta kifejezni. Elkerülhetnél nagyon messzire, olyan messzire, hogy évtizedekig nem hallhatnál magyar szót, de ha nagyon tele volna szíved, hidd el, te sem tudnál más nyelven imádkozni, csak magyarul. Jézus úgy szerette ezt a zsoltárt, hogy lefordította az anyanyelvére, és így idézte.

De vigasztalása is ez volt. Hányszor ülhetett e zsoltár mellett, és érezhette, hogy róla szól. Könnyeivel öntözhetette, és tusakodhatott felette: „*Uram, ez a te akaratod?*” És hányszor mondhatta el felette: „*Úgy legyen, Atyám, ahogy te akarod*”. S így lett ez a zsoltár a Bárány életprogramja.

* * *

Mit jelent ez a zsoltár számunkra?

Csak egy példával mutatom meg. Luther egyszer egyetemi előadásában a zsoltárokat magyarázta. Mikor a 22. zsoltárra készült, bezárta magára az ajtót. S aki a nyíltság, a szolgálatkészség, a család embere volt, bezárta az ajtót még a családja előtt is, hogy őt ne zavarja senki. Három álló napig volt benn. Akkor rátörték az ajtót, és ott találták asztala mellett könyökölve, nyitva előtte a 22. zsoltár. Arcán ott volt a három nap minden tusakodása, a három éjjel minden átvirrasztott fáradtsága, de szemében csodálatos tűz égett, csak a keresztet látta, ami a 22. zsoltárból olyan magasan emelkedett fel előtte. És mikor megrázták, hogy térjen magához, rájuk kiáltott: Mit zavartok engem, mikor a 22. zsoltárt olvasom?

Ez volt a 22. zsoltár Luther számára.

Ó, milyen drága volt ez a zsoltár Dávid számára! Milyen drága volt Isten számára! Milyen drága, megkönnyezett Krisztus számára! Drága-e neked? Mikor súlyos harcaid vannak, és Isten akarata nem tud diadalmaskodni akaratod felett, vedd elő, s ez a zsoltár megtanít téged a gecsemánéi imádságra. Fel fogsz kelni majd térdeidről, arcod verejtékes lesz, de mégis azt fogod mondani:

Atyám, legyen meg a te akaratod! (Mt 26,42)

Ámen.